

**ZAMONAVIY KLINIK
LABORATOR TASHXISI
DOLZARB MUAMMOLARI**
xalqaro ilmiy-amaliy
anjuman

27 dekabr 2022 yil

O'zbekiston Respublikasi Sog'Liqli saqlash vazirligi

www.ssv.uz

Toshkent tibbiyot akademiyasi

www.tma.uz

thyroglobulin (AT-TPO and AT-TG), and ultrasound signs of autoimmune pathology.

Thyroid function was studied by ELISA (Architect kit, Abbott diagnostics, USA) following hormones were determined: T₄(free), TSH. Subclinical hypothyroidism was diagnosed on the basis of an increase in TSH in the range from 4,5 to 10,0 mIU/l with normal T₄ values.

The content of total cholesterol (TC), and triglycerides (TG) was determined by the enzymatic colorimetric method using the Abbot Diagnostics reagent kit, USA.

The data obtained as a result of the study were processed on a personal computer using the Microsoft Excel package and the SPSS 25000 (JBM) program according to the generally accepted method of statistical analysis of the variation series and its intensive indicators.

Results. The study of lipid profile indicators showed that the level of total cholesterol was significantly higher in patients of group II compared with group I and control (respectively: 6,61±0,20; 5,78±0,18 and 6,12±0,12 with p<0,01-0,05, also higher rates were observed in the study of LDL (respectively: 4,49±0,21 and 3,84±0,12 at p<0,01-0,05; 3,54±0,29; 4,75±0,25 and 4,41±0,15 at p<0,01).

Thus, the most pronounced lipid spectrum disorders are detected in patients with MS associated with AIT against the background of subclinical hypothyroidism. In patients with MS associated with AIT against the background of euthyroidism, the lipid spectrum disorders are even less pronounced compared to the control group with MS, which is due to adequate hormone replacement therapy.

References.

1. Iwen KA, Oelkrug R, Kalscheuer H, Brabant G. Metabolic Syndrome in Thyroid Disease. *Front Horm Res.* 2018. V. 49. P.48-66.
2. Mehran L, Amouzegar A, Azizi F. Thyroid disease and the metabolic syndrome. *Current Opinion in Endocrinology & Diabetes and Obesity.* 2019. V.26(5). P.256-265.

COVID-19 DA OSHQOZON-ICHAK TRAKTI

Babayev X.N., Omonov Sh.R.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

2019 yil koronavirusi hozirda ham davom etayotgan COVID-19 global pandemiyasiga olib keldi. Ko'pgina bemorlarda kasallik belgilarsiz bo'lsada, ayrim bemorlarda kasallik og'ir ko'rinishda kechadi va xatto o'limga ham olib keladi [3]. Bu ayniqsa surunkali kasalliklari bo'lgan bemorlarga aloqador [1].

Koronavirus infeksiyasining dastlabki paydo bo'lgan davrida kasallik to'satdan zo'rayib, optimal davolash qilinsada, ko'p letallikka olib keldi. Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, infeksiyaning patogenezi nafaqat virusli pnevmoniya, og'ir respirator etishmovchilik rivojlanishi bilan, balki kuchli

giperkoagulyasion holat vujudga kelishi bilan bog'liq edi [4]. COVID-19 bilan kasallangan bemorlarda giperkoagulyasiyaning molekulyar mexanizmlari yalig'lanish bilan chambarchas bog'liq ekanligi aniqlandi [2, 5].

Ushbu infeksiyaning isitma, yo'tal, miyalgiya, charchoq va pnevmoniya kabi tipik ko'rinishlari yaxshi ma'lum bo'lsa-da, dastlabki tadqiqotlar diareya kabi tipik oshqozon-ichak belgilarining 1-3,8% oralig'ida kam uchrashini qayd etdi. Boshqa bir tadqiqotda 10,1% diareya va ko'ngil aynishi va 3,6% qusish bilan gastrointestinal simptomlarning yuqoriligini ko'rsatdi.

Tadqiqot maqsadi. COVID-19 da oshqozon-ichak trakti funksiyasida kelib chiqadigan patologo-anatomik o'zgarishlarni o'rganish.

Materiallar va usullar. Oshqozon-ichak trakti simptomlarida va najasda virusni aniqlashga qaratilgan ikkita yirik klinik tadqiqot olib borilgan. Diareya, ko'ngil aynishi va qusish kabi oshqozon-ichak trakti simptomlarida SARS-CoV-2 bilan kasallangan 74 bemor o'rganildi. Oshqozon-ichak trakti simptomlari bo'lgan 28% bemorlarda respirator simptomlari bo'lmagan. Bu yerda ular oshqozon-ichak trakti simptomlari bo'lmagan bemorlarga nisbatan bemorlarning ushbu guruhi aksar bemorlar harorati $>38,5$ °C, oila bo'yicha guruhlanganligi va aspartattransaminaza darajasining oshishi bo'yicha baholanganida jigar shikastlanishining darajasi yuqoriligini, umuman olganda o'ta og'ir kasallikka ega ekanligini ko'rsatdi. O'rganilgan SARS-CoV-2 bilan kasallangan jami bemorlarning 11,4 foizida oshqozon-ichak trakti simptomlari bo'lgan, bu avvalgi tadqiqotlarda qayd etilganidan yuqori.

Umuman olganda, diareya 24,2%, ko'ngil aynishi 17,9%, qusish 4,2% va jigar funksiyasining buzilishi bilan kechadigan oshqozon-ichak simptomlari belgilari 61,1% bo'lib, transaminazalar 32,6% darajasining oshishi bilan baholanadigan ko'rsatkich eng muhim belgi hisoblanadi. Shuni ta'kidlash joizki, 6 nafar bemorda endoskopiya tekshiruvini o'tkazishdi, olti nafar bemorning uchtasida endoskopiya vaqtida oshqozon-ichak traktining turli joylarida SARS-CoV-2 ni aniqlash mumkinligini hisobga olib biopsiya olindi.

Natijalar. Bemorlarning yarmidan ko'pida nafas yo'llari namunalari tozalangandan so'ng o'rtacha 11 kundan keyin najas namunalari SARS-CoV 2 RNK ga tekshirilganda ijobiy bo'lib chiqdi. Yaqinda o'tkazilgan tadqiqot ham shuni tasdiqladiki, burun-xalqum tahlili manfiy chiqqan infeksiyalangan 10 boladan 8 tasida, to'g'ri ichak surtmalarida virusga tahlil musbatligi tasdiqlandi. Ta'kidlash joizki, jonli efirda SARS-CoV-2 diareyasi bo'lmagan ikki bemorning najas namunalari elektron mikroskopiya yordamida aniqlangan, bu esa infeksiyaning fekal-oral yo'l orqali yuqishini ko'rsatadi

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqotlar COVID-19 ning oshqozon-ichak traktida tarqalishi, etiologiyasi va potentsial mexanizmlari haqidagi tushunchamizga yangi tushunchalar beradi, bu esa profilaktika, klinik yordam va davolash strategiyalarini aniqlash uchun juda muhimdir. Simptomsiz bemorlarda to'g'ri ichakdan olingan najas/surtmalarda virusni aniqlash muhimligi, ACE2 SARS-CoV-2 ning oshqozon-ichak traktiga kirishiga bevosita vositachilik qiladimi va virus ovqat hazm qilish tizimidagi ekstremal pH muhitidan o'tib qanday omon qoladi kabi savollar va xavotirlar javobsiz qolmoqda. Asosan simptomsiz

tashuvchilarda virusning tarqalishini nazorat qilish uchun najasda SARS-CoV-2 ning yashovchanligi va yuqishini aniqlash uchun keyingi tadqiqotlar olib boriladi.

Xulosa. Ushbu tadqiqotda virus qizilo'ngach, oshqozon, o'n ikki barmoqli ichak va to'g'ri ichakda topilgan bo'lib, bu virus butun oshqozon-ichak traktida mavjudligini isbotladi. Nihoyat, tahlil qilingan najas namunalarining 52,4 foizida virus aniqlandi. Shunday qilib, ikkala tadqiqot ham COVID-19 kasalligida oshqozon-ichak trakti simptomlarining tarqalishini ta'kidlaydi.

Adabiyotlar.

1. Бабаджанова Ш.А., Курбонова З.Ч., Муминов О.А. Частота тромбоземболических осложнений у больных с коронавирусной инфекцией // Назарий ва клиник тиббиёт. – 2021. №5. – С. 146-149.

2. Курбонова ЗЧ, Муминов ОА. COVID-19 этиологияси ва патогенези тўғрисидаги замонавий талқин // Назарий ва клиник тиббиёт. – 2022. - №5. – С. 84-86.

3. Курбонова З.Ч., Муминов О.А. Коронавирус инфекцияси клиник хусусиятлари // Назарий ва клиник тиббиёт. – 2022. - №5. – С. 87-89

4. Babadzhanova Sh.A. Kurbonova Z.Ch. Pathology Of Vascular-Platelet And Coagulation Hemostasis In Coronavirus Infection (Literature Review) // Eurasian Medical Research Periodical. – 2022. - №14. – С. 149-156.

5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.

KLINIK LABORATORIYA TEKSHIRUVLARDA MOLEKULAR DIAGNOSTIKANING AHAMIYATI

Bazarbayev M.I., Maxsudov V.G., Ermetov E.Ya.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Molekulyar diagnostik tahlil qilish uchun foydalaniladigan zamonaviy texnikalar to'plami-biologik belgilar ichida genom va proteom-individual genetik kod va ularning hujayralarini o'z genlarini qanday ifodalashini aniqlashdan iborat. Ushbu uslub kasallikni aniqlash va kuzatishda, xavfni aniqlashda va ayrim bemorlar uchun qaysi davolash usullarining eng yaxshi ishlashini hal qilishda qo'llaniladi. Zamonaviy diagnostikada qo'llaniluvchi texnikalarning vazifasi qon ivishi va uning farmakogenomikasini qaysi dorilar eng yaxshi samara berishini genetik o'rganishdan iborat [1]. Ular klinik fanlar va nazariyalar bog'liq hisoblanadi ya'ni klinik kimyo (tana suyuqligi bo'yicha tibbiy tekshiruvlar), biofizika (tibbiy tekshiruvlarni inson organizimiga ta'siri). Molekulyar diagnostika genlar va oqsillarning ekspression naqshlarini olish uchun mass-spektrometriya va gen chiplari kabi zamonaviy usullardan foydalanadi [2].

Zamonaviy tibbiy-texnik diagnostikada mikrochippinglar katta ahamiyatga ega. U floresan yorliqli DNK ketma-ketligini aniqlashda ham foydalanadi. Biroq, bu zondlar avval bemor namunalaridan ajratiladi va keyin mikrochip namunalari bilan taqqoslanadi [3]. DNK mikrochipi - bu asos (shisha, plastmassa, jel) bo'lib, uning ustiga uzunligi 25 dan 1000 tagacha nukleotidlar bo'lgan bir necha